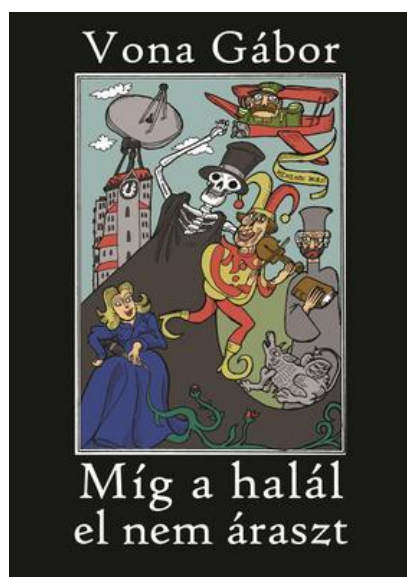


VONA GÁBOR

Míg a halál el nem áraszt

Vlog Influence Kft, 2020

309 oldal



Jó stílusú, olvasmányos kultúrtörténeti művet írt Vona Gábor történész, akit elsősorban a politikusi múltja okán ismerünk. Kényes a lavírozás a politika és a bölcsész lét között, de Vona megugorja ezt az akadályt. Az Előszóban írja: „Ebben a könyvben az emberi kultúra miértjét keresem. Nem azt, hogy mit csinálunk, nem azt, hogy hogyan, hanem azt, hogy miért. Munkám során sok tudományág eredményét igyekeztem beilleszteni a kultúrtörténeti modellembe, de valójában öt dolgot fűztem össze egygé: a történelmi tanulmányaimat, a politikai tapasztalataimat, az egzisztenciális pszichológiát, a rettenéskezelés elméletét és a hálózatelméletet.” (10. o.) Az

impozáns háttér-szakirodalmat felvonultató fejezeteket tehát miért-tel kezdődő kérdésekkel vezeti be, felkeltve ezzel az olvasó érdeklődését, hiszen ezek a fejezetcímek némi hatásvadászatot sem nélkülöznek.

A könyv alap gondolata: a haláltudat és a haláltól való szorongás az, ami alapvetően meghatározza emberi mivoltunkat, ezáltal vagyunk megkülönböztethetőek az állatoktól. Az ember éntudatának kialakulásával („Miért nem bocsátott meg Ádámnak és Évának a megbocsátás istene?”) a haláltudat, majd a halálszorongás, illetve ennek elfojtására való törekvés vonul végig az emberiség történelmében. A halálszorongás elfojtására pedig az emberiség kitalálta a kultúrát, vagyis a vallást, a művészetet és a tudományt – amelyek különböző módokon: a túlvilág ígéretével (vallás), a flow élménnyel és a katarzissal (művészet), valamint a világ megértésének és uralásának vágyával (tudomány) nyújthatja a halhatatlanság ígértét.

A könyv legérzékletesebb részei, amikor a szerző szellemes, laza stílusban fogalmazva foglal össze óriási horderejű kérdéseket, pl. azt ecseteli, hogy mi lesz a kultúrát (vallást, művészetet és tudományt) elutasító mai emberrel, aki kiábrándultan és önbecsülését veszve a

mértéktelen fogyasztásban, az evésben-alvásban-szexben (a szerző szavaival a zabálásban, döglésben és b...ban) vagy a közösségi médiában keresi a halhatatlanságot. A bulik és nyaralások okozta belefeledkezések rövid időre feledtetik velünk a halálszorongást, de utána újra támad az elidegenedettség érzése.

Az össznépi fogyasztás-imádat ellenzői vagy alternatíváinak képviselői – pl. az ökotudatosok - egyelőre elitisták. A szintén terjedő poszthumanizmus pedig többek között az állatokhoz – elsősorban a házi kedvencekhez - való különleges viszonyunkat veti fel: az emberektől való elidegenedettséggel egyidőben egyre inkább antropomorfizáljuk imádott kutyáinkat és macskáinkat.

Vona Gábor minden oldalról ugyanazt hangsúlyozza, ugyanazt erősíti az irodalmi idézetekkel: az emberiség legfőbb kérdése a halálszorongás és az ennek legyőzésére tett sikeres és sikertelen kísérletek határozzák meg a történelmünket és jelenünket. Hiányolhatjuk azokat az irodalmakat, amelyek vitába szállnak ezzel az alapgondolattal és ezáltal vitát indukálhatnak. A könyvben nincs vita, nincs nézetek szembeállítása, csak egymás mellé helyezése, ilyen módon a könyv végére – minden gazdagsága mellett – hiányérzetünk támad.

A könyv végső gondolata fontos: foglalkoznunk kell a végességünkkel, ez növeli az önbecsülésünket is. Tehát: „Keressünk magunknak biztos menedéket, nemes életcél, közhasznú hazugságot, egyszóval keressünk magunknak kultúrát. Míg a halál el nem áraszt.” (291. o.)

Dr. Hegedűs Katalin

mentálhigiénés szakember, családterapeuta

habil. egyetemi docens

Semmelweis Egyetem, Magatartástudományi Intézet

hegkati4@gmail.com